

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . . . . . fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . . . . . fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Podnik v gospodarstvu bogati deželjo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznaniła se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 16.

V Mariboru 16. aprila 1868.

Tečaj II.

Tiskova pravda „Slov. Gosp.“ Končna razprava kazenska pri c. kr. okrož- nej sodnji Celjskej.

(Dalje.)

Po ostrih izrekah, ki večkrat značavajo Nemce, Ogre in Laha kot sovražnike Slovencev, se gorko hrepeni po tem, da bi z vseni močmi se združili vsi Slovenci v „Slovenijo“ z skupno slovensko upravo, rekoč, da ide za bitek in prepad ter po dveh razjasnjuočih prilikah, ki na naj večje napenjanje merijo, se Slovenci v nemajo, svoje slovenske brate prositi, da jih podpirajo.

Konečno se nemško uradništvo in bečka vlada dolžuje nepoštenja, ki se prizadeva ponemčevati in zaničevati slovenski jezik in narodnost ter da hoče Slovence zbrisati iz števila živočih narodov, da jih hoče spremeniti v Nemce, kakor se spreminjajo v metulje gosenice ter tako na račun Slovencev pomnožiti Nemce. Tako delajo tudi Ogrji in Lahi, kar pa več ne sme biti, ako je Boga in pravice. Če imajo Nemci in nemška vlada le količkaj poštenosti in pravičnosti za Slovence, ne smejo in ne morejo več z nami toliko krivično postopati.

Ves sestavek je tako razdražljiv in izreke takoprevdarjene, da jih razume in čutimnožica.

Ker se iz ravno povedanega posnetka tega sestavka očitno razvidi prizadevanje, da se uredovanje vlade in jenihi udov z neuterjenim pritoževanjem v nič devlje in pred drugimi zaničuje, in z nedovoljenim dolženjem k sovražnostim soper razne narode ter k sovražnim razprtijam med seboj zapeljati in spodbadati skuša, se je naj menj v smislu §. 28 tiskarnega zakona dne 17. grudna 1862 št. 6. drž. zak. leta 1863. tisti pregrešek soper javni mir in red dogodil, ki se ima kaznovati po §§. 300 in 302 kaz. zak. in ker so vsled §§. 239. 5. 7. 10 kaz. zak. razun do zdaj neznanega pisatelja vsi tisti teh pregreškov krivi, kateri so pomagali taj oklic tiskati, posebno kar se tiče odgovornega vrednika in tiskarja, tedaj gg. dr. Matija Prelog in Edvard Janžič, ki imata te lastnosti, prvi kot odgovorni vrednik, drugi kot tiskar „Slovenskega Gospodarja“, v katerem je večkrat omenjeni sestavek natisnjen, zarad gori povedanih pregreškov po navedenih zakonskih stavkih in z ozirom na §. 11 zak. dne 17. grudna 1862 št. 7 drž. zak. leta 1863. se tožita in če bi treba bilo, se tožba proti prvemu tudi zarad prestopka po §§. 32 in 33 tisk. zak. raztegne zato, ker je vrednik periodičnega časnika v smislu teh paragrafov, če zanemari dolžno skrb in pazljivost, zmirom odgovoren. Ker sem tako predložil, da se ves obkrivljen sestavek prebere, nimam za zdaj nič več opomniti ter si za drugo pridržim končno besedo.

Prvosednik: Zdaj bere do polovice in potem g. sodnik Martinjak do konca obkrivljen sestavek.

Prvos.: Povejte mi g. dr. Prelog naj prej: jeli ste plačali kaj zaloge?

Dr. Prelog: Da!

Prvos.: Saj list vsakih 14 dni izhaja?

Dr. Prelog: Ne, vsaki četrtek; založil sem 1000 gold.

Prvos.: G. dr. Prelog, odgovarjajte tedaj na tožbo, kterež podlaga je ravno čitan sestavek slovenski.

Dr. Prelog (slov.): Na ravno zaslišano tožbo —

Prvos. (nemški): Prosim g. dr. Prelog; že poprej sem Vas opomnil, da bi se zagovarjali nemški, ker drugi toženi ne razume slovenski, Vi pa ste nemškega popolnoma zmožni.

Tedaj bi kaj zamudno bilo, Vaš zagovor sotoženemu predstavljati; sicer Vam pa ne branim, da obkrivljene besede slovenski tolmačite in razlagate. (Razpravlja se tedaj nemški). (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kako ravnati, da sadno drevje več rodi, in sadja večega, lepšega, in poprej doraste?

Na veji, ali tudi na deblu sadnega drevesa, se zareže obroček, 2 ali k večjemu 3 črte (linije) širok, in vsa skorja se olupí do golega lesa. To ravnaje sicer ni kaj novega, zakaj že 1709. leta ga je razglasil botanikar A. Magnol, in mnogi sadjerejeji ga že dolgo rabijo; pa v naših krajih, se meni zdi, o tem še nič ne vejo, ali se pa bojijo, da bi se jim potem drevo ne posušilo. Nekaj enakega delajo na Nemškem, posebno v Saksoniji in Šleziji, kjer veje ali debla z železnim drotom trdno podvežejo, in tako soku branijo, da skozi prevezo ne more. Veja nad prevezom ali vrezanim obročkom kjer ji ves sok ostane, debelja priraste, več in lepših cvetnih popkov požene, in lepšega sadja rano — 2 do 3 tedne prej prirodi, kakor druge.

Hočeš kako drevo obročkati, zapomni si to le:

1. Obroček prve dni spomladi, kadar cvetni popki že debelji prihajajo, in kadar sok že dobro pod kožo teče, da kožo med zarezom čisto do nagega lesa lahko obeliš.

2. Hočeš celo drevo prisiliti, da ti več rodi (— kar ti pa ne svetujem —) vreži obroček pod prvo vejo okoli debla; hočeš pa le eno ali več vej bolj rodovitne imeti, izreži obroček na veji za palec nad deblom, iz kterega raste.

3. Glej, da tudi betvice ličja v obročku ne ostane, temoč da bo les čisto do golega gladko oličen.

4. Kutne potrebujejo nekoliko širjega obročka, kakor jabelke, in te širjega kakor hruške; več ko na 4 črte širokih obročkov nikar ne reži.

5. Kjer se je treba bati, da bi veter obročkano vejo odlomil, pomagaj s privezanim kolom.

6. Če si na deblu obroček vrezal, moraš spodaj vse stranske vejice porezati, drugač sok vanj sili, in drevo ti opeša.

7. Nekoliko dni potem, ko si obroček vrezal, teče iz rane nekaj soka, kateri se sčasoma v smolo zgosti, in rano napolni, pa se vendar lesa ne prime.

8. Si obroček preozko izrezal, da se rana še pred sv. Jakobom čisto zaraste (— ne samo zasmoli, kakor je v poprejšni točki povedano) — ga pa nekoliko širjega napravi.

9. Če obročkano veja tudi drugo leto še preslabo rodi, obročkaj jo še enkrat na tistem ali drugem mestu.

10. Divjih (vodenih) vej ni treba odrezati; če jih obročkaš, jih siliš, drugo leto sadnih popkov pognati.

11. Si obročkano vejo privezal, da se ne odlomi, nimaš drugega več opraviti, kakor drugega leta pričakati, kjer boš s srčno radostjo videl, obročkano vejo vso belo v cvetju, in potem z lepim in večjim sadjem obloženo.

12. Celo drevo na deblu obročkati, ne svetujem, kajti je prenevarno, pa polovico vej enega drevesa obročkaš brez vse nevarnosti; samo ne vse na eni strani, temveč po vsem drevesu okoli.

Tako obročkanje sadnega drevja, ktero sicer vsako leto cveti, pa malo sadja rodi, brez velikega truda bode v krat-

kem veliko dobička dalo. Ravno to tudi pripomore, da od drevesa, katero še ni rodilo, zveš, kakšnega plemena je, da že drugo leto veš, ali zasluži drevo svojega prostora, ali ne; tako si prikrajšaš dragi čas, da ni treba veliko let čakati, in na zadnje videti, da kako drevo slabega sadu rodi.

Če imaš v drevesnici drevo, katero še ni rodilo, dobiš z obročkanjem sad prihodnje leto; imaš pa drevo, katero je že več let rodilo, in ga obročkaš zavoljo večjega, lepšega in obilnejšega sadu, dosežeš svoj namen še to leto.

Obročkanje tudi pomaga, da drevo lepši vrh, in če je v koreninah slabo, močnejše korenine dobi.

Črešnje in slive brez košice.

V spomladi razcepi drevice, katero je iz košice izrastlo, od zgoraj dol na dvoje da korenin, iztrebi z gladko obrezanim lesenim klinčkom svrž, pa varno, da les debela ne raniš, potem združi razcepljeno deblo sopen vkupej, zamaži rano s cepivnim vozkom, in ovij deblo s kakim trakom, kterege pa pozneje spet odvezati moraš, kedar se je rana spet zarastla. Sad takega drevesa ima, da se boš čudil, namesto trde košice, majhno, belo in mehko bunkico, pa je za drugo navadnemu sadju svojega plemena čisto enake velikosti, okusa in lepote.

Drag. F. Ripšl.

Bučelarstvo na Ruskem.

Z bučelarstvom se prebivavci ogromnega ruskega carstva sploh in radi pečajo. Posebno so pa Malorusi v tem poslu jako marljivi in skrbni. V srednjem in južnem Ruskem se nahajajo naj večje bučelarije. V lesnatih gubernijah raskih in sibirskih je pridelek od polesnih bučel velik, več kakor kder koli. Naseljenci po stepah se skoraj povsodi pečajo z bučelarstvom, vendar po kočevniškem načinu, raznašaje in razstavlja je ule svoje poletnega časa po stepah. Po zimih jih pa zakopavajo. V Harkovskem in Poltavskem so gospodarji, kateri imajo po 100 in več ulov. Pri razširjenosti carstva se sicer ne da letni pridelek na medu in vosku z številkami natančno povedati; vendar je vsaj mogoče nekoliko soditi po tem, da na primer crkev pravoslavna na jedinem Ruskem potrebuje na naj manjše za 1,200.000 rubljev voska na leto in da ga vrh te ogromne porabe še vendar vsako leto nad 110.000 pudov *) čez meje prodajo. Pridelek na medu mora pa z ozirom na velike potrebe medovarnic (lecetarij) vsako leto naj manj okoli pol milijona pudov iznašati. Leta 1864 se je spotrebovalo v ruskih medovarnicah 227.765 veder meda.

Včelar.

O g l a s.

Izvrsten svilo- in sadjerejec g. D. Čolnik oznanja s tem, da še ima lepega in zdravega semena (jajčice) svilnih črvičev in da je pripravljen vsakemu slovenskemu gospodarju imenovanega semena **zastonj** poslati, ki se pri njem oglasi. — Ravno tako tudi cepičev od zlahitnih dreves.

Podvizajte se tedaj slov. gospodarji in oglasite se taki pri imenovanem rodoljubu, ker čas bo že za svilne črviče za letos skorej pri koncu. Skusite vsi, ki imate murvina drevesa in bodite prepričani, da boste imeli v kratkem lepega dobička za mali trud. Napis in pismo se naj napravi: N. p. čast. g. Dom. Čolnik, posestnik pri sv. Benediktu pri Sv. Lenartu Sl. g. per Marburg.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

Del III.

(Dalje.)

15. Ker je pa ta razmera takšna, tedaj ne more biti težave, po tem pravilu družbo človeško vrvnati. Gotovo se nikomur nobena krivica ne zgodi, če se družba tako osnuje, da vsakdo naj si izvoli delo in za nje plačilo, ali lenobo in za njo kazni; nasprotno pa, bila bi velika krivica vzeti komu lastnino, za katero se je trudil, in dati jo drugemu, ki je lenobo pasel. Ravnati se moramo tukaj po prejšnjih vodilih, namreč: da je vsa lastnina porazdeljena, in da je lastnikova pravica zavarovana. Ko je lastnina porazdeljena, vsaki lastnik ima svoje, kar si je pripravil, kdor pa

*) Pud se imenuje ruska vaga, ktere se poslužujejo za večje teže. Pud ima 40 ruskih ali 29-24 naših liber.

si nič ne pridela, nima nič: ko je lastnikova pravica varovana, ta ne more ne krasti ne ropati: zato edini pomoček si svoje potrebščine pridobiti je delati za nje.

16. Iz tega previdimo, da zvesto izvrševanje dobrih postav je na dva načina mnogo koristno in dobrotno: varuje se marljivemu in poštenemu človeku vsak dobiček, ki si ga je z svojim delom in svojo zvedenostjo pridobil, lenuh se pa sili delati s tim, da se mu brani si kaj vzeti, kar si ni pošteno pridela. Pošteni, brižljivi in delavni ljudje so zato vedno za postave; le lenuhi, potepuhi in zločinci so proti njim. Človek ki pošteno svoj posel opravlja, ki za svoj živež in druge potrebe rad dela, ne mrmra proti temu, da je lastnina porazdeljena in se po ostrih postavah vsakemu svoja varuje; proti temu tožijo le oni, katerim za delo ni mar, a zato želijo, da bi bilo vse blago obče, da bi ga mogli brez truda, z katerim se pripravlja, uživati; zato o nekakšnem komunizmu sanjajo in po njem zdihujejo.

17. Pri vsem tem pa se lahko vpraša: kaj je storiti z ubožci in siromaki? Poprej ko na to vprašanje odgovorimo, naj se nam pove, kako in zakaj je ubožec in siromak? Poglejmo, je li revež in slabež na telu in duši, je bolen, slep, brez roke ali noge, je li siročino in zapuščeno dete, ali vdova z majhnimi otroci? Ali pa je revež ali revka pri tem, da je pri zdravju, vendar pa zdravih rok rabiti noče ter leno in nemarno živi? Ako so prvi vzroki, tedaj se potrebnim mora vselaj pomagati, to zahteva človeška čut in dolžnost; pa pomagati se ima potrebnim le toliko, kolikor jim je v resnici potreba: Če n. p. kdo si polovico za svoj živež sam prislužiti more, dodajmo mu drugo polovico; pa zato ni nobenega vzroka, da bi takšen človek, kteremu se miloščina daja delati nehal in si toliko kolikor mu le mogoče ne sam prislužil. Ako je kdo zato vbog in revež, ker nima dela in posla, naj bi mu se to priskrbelo; ko pa pri vsem tem neče delaliti, naj se pusti brez milosti in miloščine nasledkom lenobe svoje. Po tem načinu se človek naj leži brižljiv in delaven stori, ker vidi, da sta mu le dva pcta, ali delati, ali stradati. Naj nas nikakor ne moti ono evangeljsko pravilo, „kar ubogim storite Bogu storite“, katero pravilo je vsem beračunom popoten list; poznavati imamo poštene nesrečneže in za te vse, kar nam mogoče storiti, pa ne Boga z lenuhi družiti.

18. Zlo narobe je imeti kde takšne občinske zavode, kder se kakoršni bodi ljudje bi brez vsega dela živili, s tim da drugi, ki so delavni za nje davke plačujejo. Takšne naprave so delavnim na mnogo pohujšanje, ker vidijo, da morajo tudi za lenuhe delati; pa tudi vbožcem se s tim škoduje: človek je mnogo srečnejši, častljivejši, poštenejši zdravjši, krepostnejši, kedar si sam z svojim delom kolikor more vsakdanji kruh pripravlja. Ni kaj sramotnejšega, kakor videti zdravega in čvrstega človeka beračiti in eiganiti; pa kdor se je le nekoliko po svetu ogledal, lahko prevede, kolika množica ljudi živi samo z nesramno beračijo; ti gnjusni beračuni pa plodijo in izrejajo brojne otroke svoje za ravno takšno življenje. Ti ljudje so vsi razuzdani, nezmerni, reveži do gnjusa, grdobni na telu in duši; nepripravljajo ničesar, škodijo marljivim povzivaje jim njihove pridelke; kolikor bolje bi bilo pustiti vsakega takšnega človeka pravični osodi, naj bi delal ali stradal, prisilil bi se tako k marljivosti, postal bi pošten, častljiv in vreden ud družbe človeške.

19. Mnogo ljudi je vendar tako nevednih, da niti ne znajo delati, niti ne previdijo dobiček, kterege bi jim delo donasalo: zvedenost in znanje je tedaj prvi navod in naj večji nagon k marljivosti in delovanju. Iz tega vidimo, da zveden človek, ni samo pri vsaki stvari bolj prebrisan in previden, temoč mnogo bolj marljiv nego neveden. Jasno pa je dalje, da kar velja za enega človeka, velja za celo družbo, občino, narod, državo. Bolj ko se kdo izobražuje, izučuje in izurja srečnejši more biti, ugodnejše in prijetnejše si življenje pripraviti: srečnejšo ko tedaj katero deželo ali narod imeti hočemo, bolj imamo skrbeti da narod v izvedenosti napreduje.

(Dalje prihodnjič.)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

(Iglič in Debelko stojita pri topli peči in se pogovarjata.)
Debelko: Kdo bi si bil mislil pred nekimi dani, da bo še toliko snega padlo in da bomo morali spet kožuhe oblačiti.